

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи
професор О.М. Власенко

«29 червня» 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ»

Освітній рівень	<u>другий (магістерський) рівень</u>
Галузь знань	<u>22 «Охорона здоров'я»</u>
Спеціальність	<u>225 «Медична психологія»</u>
Освітня програма	<u>Медична психологія</u>

які попередньо здобули ступінь молодшого бакалавра / фахового молодшого бакалавра, (молодшого спеціаліста) отриманих у межах попередньої освітньої програми НРК5 (за скороченою програмою)

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія спілкування» укладена для підготовки фахівців галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 225 «Медична психологія», які попередньо здобули ступінь молодшого бакалавра / фахового молодшого бакалавра, (молодшого спеціаліста) отриманих у межах попередньої освітньої програми НРК5 (за скороченою програмою), для студентів II курсу медико-психологічного факультету.

РОЗРОБНИКИ: д.психол.н., професор М.М. Філоненко

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної і медичної психології
Протокол від «01» червня 2023 року №20

Завідувач кафедри, професор _____ **М.М. Матяш**

Робочу програму схвалено на засіданні Циклової методичної комісії з медико-психологічних дисциплін
Протокол від «08» червня 2023 року №10

Голова циклової методичної комісії,
професор _____ **М.М. Філоненко**

Перезатверджено:

На 20__-20__ н.р. _____ «__» ____ 20__ р. Протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__-20__ н.р. _____ «__» ____ 20__ р. Протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__-20__ н.р. _____ «__» ____ 20__ р. Протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__-20__ н.р. _____ «__» ____ 20__ р. Протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність: 225 «Медична психологія», які попередньо здобули ступінь молодшого бакалавра фахового молодшого бакалавра, (молодшого спеціаліста)	Рік підготовки
Змістових модулів - 1		2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання в тексті РП		Семестр
Загальна кількість годин – 90		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «магістр»	Лекції
		10 год.
		Практичні
		30 год.
		Самостійна робота
		50 год.
		Вид контролю:
Підсумковий контроль		

2. МЕТА, ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Метою навчальної дисципліни «Психологія спілкування» є розширення та поглиблення інтересу студентів до проблем спілкування, до осмислення як позитивних, так і негативних сторін розвитку комунікативного процесу, забезпечення їх знаннями про теоретико-методологічні засади “Психології спілкування” як науки, її місце в системі психологічних дисциплін; ознайомлення студентів з основними знаннями процесу спілкування в групі дозволить створювати оптимальний психологічний клімат в трудному колективі, вдосконалювати взаємовідносини між лікарями, а також між лікарем та пацієнтом. Оволодіння основними принципами та правилами ефективного спілкування, які дозволять встановлювати більш повний особистісний контакт з хворим, гармонізувати його відносини з оточуючими, оптимізувати його адаптацію до соціального середовища під час реабілітації. Цілісність і науковість запропонованого курсу забезпечує розгляд основних

закономірностей процесу спілкування, факторів успішної комунікації, основних законів соціальної перцепції, особливостей інтерацій та ознайомленням з ефективними прийомами спілкування лікаря та пацієнтів різних вікових груп й їх родичами.

Результати навчання

знати:

- концептуальні основи медичної психології, її завдання, предмет, об'єкт, розділи та напрямки;
- основи предметної галузі та розуміння професії;
- основні підходи в систематизації пацієнтів лікаря-медичного психолога;
- особливості структури сучасної вітчизняної системи охорони здоров'я та рівні надання допомоги населенню України;
- існуючі алгоритми та стандартні схеми медико-психологічної допомоги;
- сучасні заходи та засоби психодіагностики та медико-психологічної допомоги.

вміти:

- розв'язувати типові та складні задачі і проблеми у відповідній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;
- виявляти, аналізувати, формулювати та вирішувати проблеми, що визначені особливостями галузі;
- застосовувати набуті психологічні знання в практичних ситуаціях, визначених особливостями галузі знань – Охорона здоров'я;
- враховувати гендерні та вікові особливості пацієнта при обранні засобів та методів медичної і психологічної реабілітації;
- використовувати деонтологічні норми роботи лікаря з урахуванням гуманістичної складової, історичної спадщини та новітніх досягнень в галузі медицини;
- адекватно оцінювати вплив соціально-економічних та системно -ціннісних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї та українського соціуму в цілому;
- розуміти природу та сутність психіки людини; розрізняти свідомі та несвідомі форми прояву психіки людини за наявності хвороби;
- спостерігати, аналізувати, узагальнювати та систематизувати психологічні факти;
- використовувати методи психологічної діагностики;
- виявляти особливості вираження емоцій та розкривати їх зв'язок з іншими психічними процесами при лікуванні захворювань;
- адекватно оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Критерії оцінювання результатів навчання

- Правильність, повнота та обсяг знань, їх точність
- Якість відповіді студента (обґрунтування, грамотність, чіткість)
- Навички використання теоретичних знань та вмінь.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному практичному занятті за відповідною темою, кількістю балів за виконання індивідуального завдання та результату ПК. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Студент отримує позитивну оцінку, якщо він виконав усі види робіт, передбачених навчальною програмою з дисципліни, відвідав усі практичні заняття, визначені

тематичними планами, а за наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність і виконання індивідуального завдання – 80 балів та підсумковий контроль – 120 балів. Мінімальний пороговий рівень оцінки – 111 балів.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту, дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

Загальні:

ЗК 1 Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2 Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

ЗК 3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 8 Здатність до між особистісної взаємодії.

ЗК 9 Здатність працювати в команді.

ЗК 10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11 Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК12 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК 14 Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 15 Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

Спеціальні:

СК 1. Здатність до збирання та критично опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.

СК 2. Здатність узагальнювати інформацію щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.

СК 3. Здатність до формулювання повного функціонального діагнозу та/або діагностичного формулювання в т.ч. реєстр-синдрому з урахуванням оцінки фізичного, психічного розвитку, клінічного діагнозу та диференційної діагностики.

СК 4. Здатність до вибору оптимальних методів та проведення клінічної / психологічної діагностики пацієнта.

СК 5. Здатність до оцінювання результатів діагностики, лабораторних та інструментальних досліджень, проведення психологічного дослідження та аналізу, систематизації, оцінювання психометричних та психодіагностичних методик, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.

СК 6. Здатність до планування, організації та здійснення психологічного дослідження, використання валідного і надійного психодіагностичного інструментарію, аналізування та систематизації одержаних результатів, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій

СК 7. Здатність до визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання медико-психологічної допомоги, з урахуванням вікових, гендерних, культуральних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів.

СК 8. Здатність до здійснення медико-психологічних інтервенцій.

СК 9. Здатність до використання науково-верифікованих методів та технік, використання моно- і комбінованих схем комплексного лікування з застосуванням медикаментозної терапії.

СК 10. Здатність надання медико-психологічної допомоги.

СК 11. Здатність до діагностування невідкладних станів, визначення тактики і надання екстреної та невідкладної медичної допомоги.

СК 12. Здатність до практичного використання психологічного впливу та психотерапії.

СК 13. Здатність до проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності (медико-соціальної, військово-лікарської, психолого-психіатричної, судової, медико-педагогічної).

СК 14. Здатність до здійснення психоосвітньої роботи серед населення та медичних працівників.

СК 15. Здатність до здійснення психологічної реабілітації населення.

Результати навчання з дисципліни:

РН 1. Обирати та застосовувати надійний діагностичний та психодіагностичний інструментарій для здійснення медичних та психологічних інтервенцій.

РН 2. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження, критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки, представляти результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії.

РН 3. Визначати попередній клінічний/психологічний/патофизиологічний діагноз, функціональний стан, здійснювати диференційну діагностику у відповідності до сучасних класифікаторів захворювань.

РН 4. Здійснювати ідентифікацію, підготовку і виконання психологічного (медико-психологічного) втручання, яке необхідне для досягнення поставленої мети, використовуючи результати психодіагностики.

РН 5. Визначати принципи, тактику, характер лікування, реабілітації, медичної, психологічної, психоконсультаційної (психотерапевтичної), медико-психологічної допомоги.

РН 6. Розробляти моделі, стратегії й план дій щодо здійснення психологічних (медико-психологічних) втручань і надання послуг.

РН 7. Інтерпретувати та прогнозувати вплив лікування на перебіг хвороби/розладу з метою оптимізації програм медичної, психологічної та медико-психологічної допомоги.

РН 8. Визначати та вести контингент осіб, яким надається медична, психологічна та медико-психологічна допомога.

РН 9. Вести медичну документацію згідно вимог чинного законодавства та стандартів,

РН 10. Відшукувати необхідну інформацію у професійній та науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію, застосовувати її для вдосконалення медичної практики.

РН 11. Проводити обстеження та/або патопсихологічну діагностику з метою прогнозування результатів лікування та/або медико-психологічної (психологічної) допомоги на всіх її етапах.

РН 12. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології.

РН 13. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та проектів у сфері медичної психології.

РН 14. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проекти у сфері медичної психології, та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням наукових, економічних, правових, етичних та соціальних аспектів.

РН 15. Приймати ефективні рішення, у тому числі, в умовах невизначеності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Психологія спілкування.

Змістовий модуль 1. *Психологія спілкування.*

Тема 1. Предмет, завдання і методи психології спілкування. Спілкування як об'єкт міждисциплінарних досліджень: предмет теорії міжособистісного спілкування; аналітичні моделі; теоретичні напрямки. Закономірності спілкування та взаємодії людей. Соціально–психологічний, психологічний та філософський підходи до спілкування. Поняття спілкування. Потреба у спілкуванні. Сутність і природа спілкування. Формування спілкування у філогенезі. Предметно-практична діяльність як основа і передумова людського спілкування. Методи дослідження спілкування. Психодіагностика міжособистісних стосунків. Дослідження комунікативних здібностей та навичок особистості.

Тема 2. Особистість в контексті спілкування. Вплив спілкування на розвиток особистості. Спілкування та індивідуальні якості особистості. Визначення типу особистості, акцентуації характеру, темпераменту, смаків, звичок. Вплив статевих і вікових індивідуально-психологічних відмінностей на спілкування особистості. Конституційні типології Е.Кречмера і У.Шелдона. Взаємозв'язок особистості з соціумом. Соціальні відносини. Міжособистісні відносини. Спілкування - сприймання людьми одне одного. Вхідження особистості в групу. Інтеграція та дезінтеграція особистості в групі: причини та наслідки. Основні потреби, мотиви і цілі спілкування. Комунікативні якості особистості.

Тема 3. Розвиток спілкування в онтогенезі. Формування спілкування в онтогенезі. Головні рівні розвитку змісту потреби у спілкуванні дитини. Спілкування як основна потреба дитини. Афіліація як потреба в спілкуванні. Соціальна підтримка. Самотність. Атракція. Емоційна ізоляція. Схожість установок.

Тема 4. Структура і зміст спілкування. Трьохкомпонентна структура спілкування. Особливості функціонування комунікативного компоненту спілкування як обмін інформацією. Перцептивний компонент – сприймання партнерами один одного. Інтерактивний компонент – організація взаємодії, обмін діями. Анатомія діалогу. Суб'єкти спілкування. Основні позиції і ролі партнерів: соціальна, професійна, міжіндивідуальна та інші. Засоби спілкування. Трансактний аналіз Е.Берна. Рівні спілкування. Основні

маніпуляції та засоби захисту від них. Часова структура спілкування. Фази контакту. Спонування до спілкування. Сприймання і оцінка партнера і ситуації. Висловлення та інформування партнера.

Тема 5. Вербальна і невербальна комунікація. Поняття комунікації, її складові. Види комунікації: вербальна та невербальна. Поняття мови і мовлення. Внутрішнє мовлення. Діалогічне та монологічне мовлення. Мовлення і взаєморозуміння. Деннотація і коннотація. Полісемія, синонімія. Функції мовлення: емотивна, конативна. Особливості невербальної комунікації. Функції невербальних повідомлень. Основні канали невербальної комунікації. Кінесика. Міміка. Контакт очима. Поза. Жести. Такесика. Проксеміка. Акустичні засоби передачі невербальної інформації. Проблема інтерпретації невербальної поведінки. Психодіагностика особливостей вербального і невербального спілкування

Тема 6. Перцептивна та інтерактивна сторони спілкування. Соціальна перцепція. Феномен каузальної атрибуції. "Ефекти" сприйняття. Ефекти ореолу, новизни і первинності, стереотипізації, проєкції, хибної розшифровки. Догматична позиція в сприйманні. Візуальна психодіагностика. Основи фізіогноміки. Рука як джерело психологічної інформації. Аналіз особистісних структур. Виявлення цінностей і цілей, мотивів, прагнень та інтересів партнера. Невербальне спілкування. Міжособистісний простір. Візуальний контакт. Інтонація і тембр голосу. Хода, постава, пози, міміка, мова жестів. Види слухання. Слухання як активний процес. Причини викривлень інформації. Нерелекційне слухання: мінімізація відповідей. Релекційне слухання: з'ясування, перефразування, резюмування, емпатія у спілкуванні. Ідентифікація і рефлексія як механізми взаєморозуміння. Цілісне сприймання повідомлень.

Тема 7. Основні правила ефективного висловлювання та самовираження. Конгруентність і самоактуалізація особистості. Незалежність, автономність, унікальність індивідуальності. Віра в себе і довіра до «Я». Самоповага і методи підвищення самооцінки. Самоствердження і самоактуалізація в спілкуванні. Спонтанність і відкритість. Емоційна експресія і самовираження. Причини порушень емоційної експресії. Способи вираження емоційних станів. Засоби експресії. Структура і зміст "Я - висловлювання". Правила конструктивної критики. Цілі критики. Предмет критики. Форма висловлень. Активізація "Я - іншого". Елективний зворотній зв'язок: способи емоційних реакцій.

Тема 8. Труднощі та бар'єри спілкування. Причини виникнення труднощів у спілкуванні. Труднощі спілкування (порушення спілкування і комунікативні бар'єри, залежність труднощів від віку особи). Сором'язливість як специфічна складність міжособистісного спілкування. Самотність. Типи самотності, принципи та причини хронічного відчуття самотності. Аутистичність і відчуженність. Аномія. Комплексні труднощі в спілкуванні. Акцентуації характеру і дефекти спілкування. Ригідність і тривожність як фактори спілкування. Деструктивне спілкування: брехня, егоїзм, тощо. Агресивно-конфліктна взаємодія. Джерела агресивності. Закономірності агресивної поведінки. Інструментальна агресія. Іntenціональна агресія. Криміногенне спілкування.

Тема 9. Конфліктне спілкування. Поняття конфлікту. Психологічні засади виникнення конфліктів. Типи конфліктів. Стадії розвитку конфлікту. Сторони конфлікту. Об'єкт конфлікту. Деструктивний та конструктивний конфлікт. Особливості поведінки в конфліктній ситуації. Соціальні дилеми. Вирішення соціальних дилем. Психодіагностика рівня конфліктності.

Тема 10. Психологічні засади керування конфліктом. Основні стилі поведінки при розв'язанні конфліктів: стиль ухилення, стиль пристосування, стиль компромісу. Маніпулятивний конфлікт. Основні типи маніпуляції: диктатор, калькулятор, прилипала, хуліган, гарний хлопець, суддя, захисник. Основні причини маніпуляцій людьми. Основні відмінності між маніпулятором та актуалізатором. Правила подолання в собі маніпуляцій. Актуалізаторський конфлікт. Етапи подолання конфлікту. Рекомендації щодо подолання конфлікту. Структурні методи подолання конфлікту. Методи та прийоми творчого розв'язання конфліктів.

Тема 11. Ділове спілкування та форми обговорення ділових проблем. Поняття ділового спілкування. Технологія і практика ділового спілкування. Форми ділового спілкування. Ділова бесіда як основна форма ділового спілкування. Ділова розмова по телефону. Правила етикету ділової телефонної розмови. Помилки телефонного спілкування. Раціональне користування телефоном. Підготовка і планування розмов. Прийоми ефективного телефонного спілкування. Переговори. Публічні виступи. Ділова доповідь. Мовленнєвий етикет. Стиль, культура і художній зміст та форма мовлення. Етика ділового спілкування та манера поведінки. Діловий етикет і професійна етика. Культура ділового спілкування в міжнародному аспекті. Адекватні форми передачі інформації. Зовнішність, жести, голос, артистизм оратора.

Тема 12. Спілкування у сфері управління та педагогічне спілкування. Поняття «управлінське спілкування». Способи ділового спілкування у керівництві. Вміння давати розпорядження, накази, вказівки. Умови добровільного виконання наказів. Отримання зворотньої інформації. Контроль і оцінка. Конструктивне покарання і заохочення. Сумісність людей. Взаємовідносини керівника та підлеглого. Атмосфера і емоційний фон. Підготовка і правила проведення продуктивних нарад. Збори. Дискусія. Колектив як об'єкт управління та ділового спілкування.

Характеристика педагогічного спілкування. Спілкування в навчальному процесі. Характеристика педагогічного спілкування. Структурні компоненти педагогічного спілкування. Комунікативні бар'єри в процесі педагогічного спілкування. Основні стилі педагогічного спілкування: авторитарний, демократичний, ліберальний. Прийоми ораторського мистецтва. Підготовка промови: структура, мета, ідея. Аналіз ситуації і аудиторії. Прийоми привертання уваги. Засоби впливу і прийоми переконання.

Тема 13. Сутність, структура та основні особливості медичного спілкування. Сутність і основні характеристики медичного спілкування. Мета, суб'єкт, об'єкт і структура медичного спілкування. Професійна придатність до медичної діяльності. Комунікативні якості лікаря. Культура медичного спілкування. Ефективність психологічного контакту з пацієнтом. Емпатія та рефлексія в медичному спілкуванні.

Тема 14. Лікар і пацієнт: психологічні особливості взаємодії. Особливості ставлення до хвороби пацієнтів різного віку. Врахування вікових, гендерних та індивідуально-психологічних особливостей пацієнтів. Особливості спілкування лікарів та пацієнтів із різним темпераментом. Спілкування лікаря з родичами пацієнта. Правила поведінки лікаря при прийомі хворого в кабінеті. Особливості першої зустрічі лікаря з хворим. Катартичні бесіди лікаря з хворими. Психологічні аспекти виписування рецепта. Спілкування лікаря та хворого в стаціонарі. Особливості ставлення до хвороби пацієнтів різного віку. Мистецтво збору анамнезу. Психологічний вплив лікарняного режиму на хворого. Спілкування лікаря з родичами пацієнта. Реакції батьків на хворобу дітей.

Психодіагностика комунікативної культури медика.

Тема 15. Медичне спілкування та манера поведінки лікаря. Спілкування та манера поведінки лікаря. Поняття «етики медичного спілкування». Спілкування лікаря в колективі. Гідність і толерантність як принцип культури медичного працівника. Терпіння, витривалість. Довір'я і розуміння. Гуманізація спілкування. Обмін духовним потенціалом при спілкуванні лікаря та хворого. Значення паралінгвістичної та екстрасенсорної системи у спілкуванні з хворим. Поняття ятрогенного захворювання. Причини, шляхи запобігання ятрогеній. Значення слова лікаря з надією на видужання хворого.

Тема 16 Загальні етичні принципи і правила спілкування. Етика спілкування як прояв культури почуттів. Правила етикету. Толерантність як принцип ділового спілкування. Моральні еталони і зразки поведінки. Спілкування і манера поведінки. Взаємини між співробітниками. Форма звертання. Спілкування з іноземними партнерами.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	всього	л	п	с.р.
Модуль 1. Психологія спілкування				
<i>Змістовий модуль 1. Психологія спілкування</i>				
1. Предмет, завдання і методи психології спілкування.	6	2	2	4
2. Особистість в контексті спілкування.	6		2	2
3. Розвиток спілкування в онтогенезі.	6		2	4
4. Структура і зміст спілкування.	6		2	4
5. Вербальна і невербальна комунікація	6	2	2	4
6. Перцептивна та інтерактивна сторони спілкування.	8		2	4
7. Основні правила ефективного висловлювання та самовираження.	6		2	4
8. Труднощі і бар'єри спілкування.	6	2	2	4
9. Конфліктне спілкування.	6		4	
10. Психологічні засади керування конфліктом.	8		2	4
11. Ділове спілкування та форми обговорення ділових проблем.	6	2	2	4
12. Спілкування у сфері управління та педагогічне спілкування.	6		2	2
13. Сутність, структура та основні особливості медичного спілкування.	6	2	2	2
14. Лікар і пацієнт: особливості взаємодії			2	
15. Медичне спілкування і манери поведінки лікаря.	8		2	2
16. Загальні етичні принципи і правила спілкування. Підсумковий контроль	2		2	2

ВСЬОГО ГОДИН:	90	10	30	50
----------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ п.п	Тема	К-ть годин
1.	Предмет, завдання і методи психології спілкування. Особистість в контексті спілкування. Розвиток спілкування в онтогенезі. Структура і зміст спілкування.	2
2.	Вербальна і невербальна комунікація. Перцептивна та інтерактивна сторони спілкування. Основні правила ефективного висловлювання та самовираження.	2
3.	Труднощі і бар'єри спілкування. Конфліктне спілкування. Психологічні засади керування конфліктом.	2
4.	Ділове спілкування та форми обговорення ділових проблем. Спілкування у сфері управління та педагогічне спілкування.	2
5.	Сутність, структура та основні особливості медичного спілкування. Медичне спілкування і манери поведінки лікаря. Лікар і пацієнт: особливості взаємодії.	2
	ВСЬОГО ГОДИН:	10

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Згідно робочої програми навчальної дисципліни «Психологія спілкування» семінарські заняття не заплановані.

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п.п.	Тема	К-ть годин
1.	Предмет, завдання і методи психології спілкування.	2
2.	Особистість в контексті спілкування.	2
3.	Розвиток спілкування в онтогенезі.	2
4.	Структура і зміст спілкування.	2
5.	Вербальна і невербальна комунікація.	2
6.	Перцептивна та інтерактивна сторони спілкування.	2
7.	Основні правила ефективного висловлювання та самовираження.	2
8.	Труднощі й бар'єри спілкування.	2
9.	Конфліктне спілкування.	2
10.	Психологічні засади керування конфліктом.	2
11.	Ділове спілкування та форми обговорення ділових проблем.	2
12.	Спілкування у сфері управління та педагогічне спілкування.	2
13.	Сутність, структура та основні особливості медичного спілкування.	2
14.	Лікар і пацієнт: особливості взаємодії. Медичне спілкування і манери поведінки лікаря. Загальні етичні принципи і правила спілкування.	2

15.	Підсумковий контроль	2
	ВСЬОГО ГОДИН:	30

8. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно робочої програми навчальної дисципліни «Психологія спілкування» лабораторні заняття не заплановані.

9. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п.п.	Тема	К-ть годин
1.	Предмет, завдання і методи психології спілкування.	2
2.	Особистість в контексті спілкування.	2
3.	Розвиток спілкування в онтогенезі.	4
4.	Структура і зміст спілкування.	2
5.	Вербальна і невербальна комунікація.	4
6.	Перцептивна та інтерактивна сторони спілкування.	4
7.	Основні правила ефективного висловлювання та самовираження.	4
8.	Труднощі й бар'єри спілкування.	4
9.	Конфліктне спілкування.	4
10.	Психологічні засади керування конфліктом.	4
11.	Ділове спілкування та форми обговорення ділових проблем.	4
12.	Спілкування у сфері управління та педагогічне спілкування.	4
13.	Сутність, структура та основні особливості медичного спілкування.	4
14.	Медичне спілкування і манери поведінки лікаря.	4
	ВСЬОГО ГОДИН:	50

10. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі - ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вид ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ - підготовка повідомлення або написання повідомлення-відповіді (на основі опрацювання першоджерел) на одне із запропонованих запитань чи завдань:

1. Більшість вітчизняних дослідників розмежують поняття «спілкування» та «комунікація», а який смисл Ви вкладаєте в ці поняття, та чи є вони для вас тотожними?
2. Виберіть особу, з якою ви часто спілкуєтеся і спробуйте розкрити особливості її комунікативної сфери. Напишіть про це невеликий твір.
3. Виведіть основні психологічні причини і види конфліктів. Перерахуйте найбільш типові для Вас конфліктогени спілкування, на які Ви найбільш боляче реагуєте. Прослідкуйте, чи є між ними зв'язок, і якщо є, то який.
4. Визначте та проілюструйте прикладами позицію викладача щодо студента: розуміння, визнання, прийняття.
5. Відомо, що на етапі початкового оволодіння мовою дитина, намагаючись задовольнити власні потреби, вимовляє певні слова, але слів не вистачає. Що приходить їй на допомогу? Проілюструйте прикладами.
6. Дайте відповідь з погляду філософії, що таке спілкування, його роль в житті людини. Проілюструйте прикладами з історії людства розуміння процесу спілкування для життя суспільства.
7. Дайте тлумачення невербальної поведінки людини в такому прикладі. Людина сидить під час бесіди схрестивши руки на грудях, заложивши ногу на ногу. Долонь не було видно майже зовсім. Погляд зустрічається з співбесідником 1/3 часу. Відповіді супроводжуються потиранням повіки та дотиком до носа.
8. Довести, що педагогічна діяльність викладача має творчий характер. Особливості педагогічної творчості.
9. Згадайте три випадки, коли Ви допомогли комусь вирішити проблему за допомогою спілкування.
10. Наведемо ситуацію: «Читаючи будь-яку книгу, ми спілкуємося з автором цієї книги, навіть не знаючи його, не бачачи, не контактуючи з ним отримуємо інформацію». Чи відбувається при цьому процес комунікації? Який вид спілкування проявляється при цьому?
11. Наведіть приклад конфлікту з зазначенням всіх його основних елементів та фаз. Визначте, на якій фазі розвитку знаходиться описаний вами конфлікт, тип конфлікту і варіанти його типології.
12. Наведіть психологічні особливості проведення бесіди лікаря та пацієнта на різних етапах лікувально-діагностичного процесу.
13. Напишіть твір-есе «Мої конфліктогени спілкування».
14. Напишіть твір-есе «Спілкування як потреба життя».
15. Напишіть твір-опис на тему: «Роль психологічних особливостей особистості лікаря в лікувальній взаємодії»
16. Напишіть текст рекламного оголошення про курси, на яких навчають мовленнєвій комунікації (вказіть, що саме тут буде вивчатися та яку користь це може принести в житті). Виберіть найбільш вдалий варіант реклами.
17. Опишіть будь-який конфлікт, який був у вашому житті, визначте в ньому елементи формули конфлікту і зобразіть карту конфлікту. Намагайтесь проаналізувати, які тактики поведінки використовуються учасниками конфлікту, і відповідно, чи можна вирішити такий конфлікт. Які методи для конструктивного вирішення Ви запропонуєте?

18. Опишіть психологічні основи спілкування в лікувально-діагностичному закладі.
19. Опишіть як відбувається спілкування на соціальних рівнях: «індивід-індивід», «індивід-група», «група-соціум». Проілюструйте прикладами.
20. Охарактеризуйте комунікативну компетентність лікаря та її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії з пацієнтом.
21. Підтвердіть або ж спростуйте твердження про те, що індивід трансформується у особистість через спілкування з собі подібними.
22. Поясніть в чому подібність та відмінність людської мови та «мови» тварин. Наведіть вагомі докази того, що мовленнєва діяльність властива лише людині.
23. Поясніть з позиції проксемики поведінку людей в ситуації: «Ви заходите в громадський транспорт в час-пік, багато людей, тісно, люди стоять близько один до одного, тримають малу дистанцію між собою. Дехто відхиляється, відвертається в інший бік, дивиться постійно у вікно, інший читає газету, книгу, хтось слухає музику, все це задля того, щоб уникнути прямого небажаного контакту».
24. Поясніть як Ви розумієте філософське значення висловів: «Мислити образно», «Краще один раз побачити ніж один раз почути» (Леонардо да Вінчі), «Скажи щось, щоб я тебе побачив» (Сократ).
25. Розкрийте та опишіть основні функції спілкування, їх взаємовплив та взаємозалежність. Проілюструйте прикладами.
26. Спостерігаючи за власним життям і життям інших, визначте можливий вплив вміння спілкуватися на становлення людини як особистості та фахівця. Проілюструйте прикладами цю залежність (кореляцію).
27. Спостерігаючи по телевізору політичні промови сучасних політиків, визначте як вони відрізняються від інших форм спілкування, своєю емоційністю, чіткістю, насиченістю, дієвістю. Проілюструйте прикладами відмінність однієї політичної промови від іншої. В чому тут криється таємниця успішності чи не успішності промови, на вашу думку?
28. У чому специфіка педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу у порівнянні з діяльністю шкільного вчителя?
29. У чому суть суб'єкт-об'єктних стосунків між викладачем та студентом? Чому дуже шкідливе безособове ставлення викладача до студента?
30. Уявіть, що Ви вперше виступаєте перед дитячою аудиторією. Ви старанно підготували свій виступ, написавши детально конспект, і читаєте його як лекцію. Але дитячв аудиторія абсолютно не слухає Вас: посилюється гамір, діти повністю втратили інтерес до того, що ви читаєте. Що краще зробити — «навести порядок» і продовжувати читати свій чудово написаний конспект чи спробувати перейти до живого слова?
31. Чи має спілкування особливо велике значення в онтогенетичному розвитку дитини? Чи свідчить це твердження про те, що потреба у спілкуванні не є природженою?
32. Що більш інформативніше скаже про людину вияв її вербальних чи невербальних засобів? Дайте пояснення висловам: «Тремтить як осиний листок», «Зціпив зуби», «Дивиться як кіт на сметану», «Живуть як собака з кішкою», «Ховає очі». Які емоції передає «мова тіла»?
33. Як Ви можете пояснити з погляду процесу спілкування виникнення у людей відчаю, нудьги та навіть депресії?
34. Як Ви поясните феномен Мауглі або Робінзона Крузо з погляду процесу комунікації?

35. Як можна проінтерпретувати дані жести як відкриті чи закриті: людина при діловій розмові - піджак розстібнутий, ноги розпрямлені, руки не схрещені перед собою, вільно сидить на стільці, погляд вперед, присутній візуальний контакт.
36. Як проявляються основні функції спілкування в системі «лікар-пацієнт». Проілюструйте прикладами.
37. Яке процентне співвідношення між вербальними та невербальними засобами спілкування, якщо взяти весь процес комунікації за 100 %? Поясніть це з позиції свідомого та несвідомого проявів спілкування.
38. Який вид запитань варто поставити при бесіді з іншою людиною, з метою викликати нові запитання і вказати на невирішені проблеми або забезпечити підтримку вашої позиції з шляхом мовчазного схвалення?
39. Які можуть виникати конфлікти між особами, що задіяні в лікувально-діагностичному процесі? Способи їх вирішення та попередження конфліктів. Проілюструйте прикладами.
40. Які невербальні сигнали з числа наведених нижче слід визнати конфліктогенними, а які синтонними: дивитися на годинник, перебирати папірці на столі, присуватися ближче до співбесідника, набирати повітря у легені для заперечення, дивитися в очі?
41. Які психологічні засоби, методи та прийоми підвищують ефективність педагогічного спілкування зі студентською аудиторією під час лекцій, семінарських занять та іспитів?
42. Які стилі педагогічного спілкування є найбільш оптимальними щодо розв'язання завдання його професійної підготовки? Доведіть свою думку.
43. Які стратегії поведінки в конфлікті ви знаєте? Визначте стратегію поведінки, яка вам імпонує найбільше і обґрунтуйте свою відповідь.
44. Яку поведінку можна очікувати від людини в інтимну зону якої різко втрутилася інша людина без її дозволу? Чи зможете Ви навести приклади професій, представникам яких дозволено втручатися в інтимну зону іншої людини? І професії, які використовують недозволені методи втручання в інтимну зону іншої людини, з певною метою?

Питання для самостійної роботи:

1. В зв'язку з чим виникає і в чому полягає проблема точності міжособистісної перцепції?
2. В чому полягає "буферний ефект соціальної підтримки"?
3. В чому полягає фундаментальна помилка каузальної атрибуції?
4. В чому полягають особливості діалогічного спілкування? Розкрийте його творчу функцію.
5. Визначте роль соціальної рефлексії у соціальній перцепції. Покажіть відмінності загальнопсихологічного поняття "рефлексія" і його соціально-психологічного тлумачення як соціальної рефлексії.
6. Визначте умови, що спричиняють фундаментальну помилку каузальної атрибуції.
7. Дайте визначення поняттю "соціальна перцепція". Розкрийте його зміст, покажіть багатофункціональність цього процесу.
8. Дайте визначення суб'єктові перцептивного процесу. Які його особливості впливають на адекватність сприйняття?
9. Дайте характеристику міжособистісному спілкуванню.
10. Дайте характеристику процесу соціальної перцепції в ситуації діалогічної взаємодії.
11. Дайте характеристику стереотипізації як ефекту міжособистісного сприйняття.
12. Наведіть приклади, в яких розкривається людинотворча функція спілкування.
13. Наведіть приклади, де маніпуляція є необхідною складовою життєдіяльності людини.

14. Назвіть і розкрийте основні принципи теорії спілкування Б.Ф. Ломова.
15. Назвіть найбільш відомі Вам теорії типологій особистості. Покажіть їх зв'язок з дослідженнями зовнішніх ознак особистості.
16. Покажіть зв'язок афіліації з соціальною підтримкою.
17. Покажіть значення для теорії спілкування експерименту зі сліпоглухоніми дітьми Загорської школи-інтернату.
18. Покажіть особливості процесу соціальної перцепції в ситуації рольової взаємодії.
19. Покажіть роль комунікативно-зв'язуючої функції спілкування в процесі антропосоціогенезу.
20. Покажіть, як досліджується в теоріях атрибуції проблема спостерігач-учасник".
21. Покажіть, як рівень культури суб'єкта впливає на його перцептивні здібності.
22. Покажіть, як співвідносяться поняття "самотність", "емоційна ізоляція" і "соціальна ізоляція".
23. Розкрийте етапи формування потреби в спілкуванні в процесі онтогенезу. Чому без спілкування з дорослим не може відбуватись соціалізація особистості?
24. Розкрийте зміст феномену "психологічне непідтвердження".
25. Розкрийте значення вікових і статевих особливостей особистості суб'єкта перцепції, які впливають на адекватність його сприйняття.
26. Розкрийте сутність "ефекту ореолу" і покажіть фактори, що впливають на цей ефект.
27. Розшифруйте вислів: „перцептивні гачки" с соціальним шифром об'єкта соціальної перцепції".
28. Чи можна розвинути перцептивні здібності за допомогою тренінгу?
29. Чим відрізняється соціально-психологічний аспект дослідження спілкування від загальнопсихологічного?
30. Чому, визначаючи структуру спілкування, необхідно виділяти аспект, в якому вона розглядається? Наведіть приклади відомих Вам класифікацій структури спілкування.
31. Чому, на вашу думку, розвиток знань з фізіогноміки, френології, хіромантії, графології, астрології загальмувався? Яке значення ці сфери знань мають для розвитку психології індивідуальних відмінностей?
32. Що таке афіліація? Покажіть значення цього явища для людини.
33. Що таке "стереотип очікування"? Покажіть позитивні і негативні його сторони в ситуації педагогічного процесу.
34. Що таке візуальна психодіагностика? Покажіть її практичне значення. Чи використовуєте Ви в своїй практиці яку-небудь із технік візуальної психодіагностики?
35. Що таке каузальна атрибуція? Розкрийте зміст цього феномену.
36. Що таке монологічне спілкування, імператив і маніпуляція?
37. Що таке фізіогноміка? Назвіть видатних вчених, які причетні до такого роду знань. Яке місце посідає фізіогноміка в теорії соціальної перцепції?
38. Як Ви розумієте зв'язок "соціальної позиції" і "соціальної ролі" в спілкуванні? Чи впливає цей зв'язок на зміст спілкування?
39. Як співвідносяться поняття "спілкування" і "суспільні відносини"? Які точки зору Вам відомі з цього приводу?
40. Яке значення для людини має рольове спілкування?

41. Яке значення для поглиблення знань про спілкування мала дискусія з приводу співвідношення понять "діяльність" і "спілкування"? Наведіть аргументи різних поглядів на це співвідношення.
42. Яке значення має поняття "сукупний суб'єкт" для аналізу спілкування?
43. Який зміст Ви вкладаєте у вислів, що об'єкт соціальної перцепції є автором повідомлення, яке інтерпретується спостерігачем?
44. Які Ви знаєте значення поняття "ідентифікація"? Що означає "зрозуміти людину"?
45. Які Ви знаєте способи каузальної атрибуції?
46. Які ефекти сприйняття виникають в ситуації першого враження про людину?
47. Яку роль в життєдіяльності людей відіграє ритуальне спілкування? Наведіть приклади.

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання дисципліни застосовуються наступні методи навчання:

- За домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- В залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмінь та навичок, перевірки й оцінки знань, а також
- усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;
- бліц-опитування;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- реферативні виступи;
- тестування в письмовій формі;
- виконання письмових завдань тощо.

12. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ, РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ОЦІНЮВАННЯ

Усний, письмовий, тестовий контроль.

1. Поточний контроль - відвідування занять, відповіді за темами, виконання самостійної роботи.
2. Форма підсумкового контролю: **підсумковий контроль (ПК)**.

Підсумковий контроль передбачає визначення рівня сформованих знань і навичок. Його проводять по завершенню вивчення дисципліни "Психологія спілкування". Він включає контроль теоретичної та практичної підготовки.

До кінцевого контролю з дисципліни допускаються студенти при умові **відвідування не менше 75% навчальних аудиторних занять** (лекцій, практичних занять) із всією накопиченою сумою балів впродовж вивчення дисципліни "Психологія спілкування".

У випадку, якщо студент відвідав **менше, ніж 75%** (пропусків у студента **більше 25% занять**) навчальних аудиторних занять, то він вважається таким, який не виконав навчальну програму й навчальний план з дисципліни, а отож має право повторно вивчати дисципліну (*Додаток 2 положення № 782 наказу від 30.09.2019р.*).

Оцінка результатів складання підсумкового контролю дисципліни "Психологія спілкування" здійснюється за 200 бальною системою контролю знань, прийнятого в університеті та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях.

Форма проведення підсумкового контролю (ПК) визначається навчальною робочою програмою з дисципліни "Психологія спілкування".

При встановленні оцінки за дисципліну враховують накопичену студентом кількість балів за поточне навчання (максимальна кількість балів 80) та результат складання ПК у балах (максимальна кількість балів 120).

Студент складає ПК з тією кількістю балів, яку він накопичив впродовж поточного навчання. Зарахування кредиту за вивчену дисципліну здійснюється при умові накопичення загальної кількості отриманих студентом балів, що має бути не меншою за мінімальну, яка визначена робочою навчальною програмою з дисципліни і відповідає мінімальному значенню оцінки E, а отже, складає 111 балів.

До ПК з дисципліни «Психологія спілкування» входять тести формату Крок -1.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність і ПМК – 200 балів.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми. Студент повинен отримати *оцінку з кожної теми*. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі.

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість оцінюваних практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 1 90/3	1	14	5	4	3	0	10	111

Оцінювання індивідуальних завдань студента

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів (доповідь написаного реферату, презентація тощо), яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті від 1 до 10 балів.

ЗАГАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЯ 1 (ДИСЦИПЛІНИ)

Поточна успішність максимальна – 80 б. Тем практичних занять – 14	Сума	Підсумковий контроль
Змістовий модуль 1 – 14 тем 1 тема – 5 балів Разом – 70 балів	70	
Індивідуальна (самостійна) робота	10	

Разом за поточне навчання	80	
Підсумковий контроль		120
РАЗОМ сума балів		200

Оцінювання знань із дисципліни проводять за відповідною шкалою ECTS:

Оценка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
170-200	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
155-169	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
140-154		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
125-139	Задовільно	D	Задовільно (непагане, але зі значною кількістю недоліків)
111-124		E	Достатньо (виконання задовільняє мінімальним критеріям)
60-110	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-59		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Рекомендована література
2. Мультимедійний лекційний матеріал.
3. Перелік питань та завдань для поточного і проміжного контролю знань з дисципліни:
  1. Адекватні форми передачі інформації.
  2. Взаємодія, діалог, спілкування як універсальні категорії наукової картини світу.
  3. Види логічних помилок.
  4. Види словесних впливів на учнів.
  5. Види словесних психотерапевтичних впливів на пацієнта.
  6. Виявлення цінностей і цілей, мотивів, прагнень і інтересів партнера.
  7. Візуальна психодіагностика.
  8. Врахування вікових, гендерних та індивідуально-психологічних особливостей пацієнтів.
  9. Гуманістична і особистісна спрямованість лікаря.
  10. Демонстрація симпатії і довір'я.
  11. Діагностика невербальних проявів пацієнтів.
  12. Діалог, основні позиції і ролі партнерів: соціальна, професійна, міжіндивідуальна. Засоби спілкування.
  13. Емоційна експресія і самовираження. Причини порушень емоційної експресії.
  14. "Ефекти" сприйняття, ефекти ореолу, новизни і первинності, стереотипізації, проєкції, хибної розшифровки.
  15. Емоційний контакт. Емоційні конфлікти.
  16. Примітивні міжособистісні реакції.

17. Емпатія та рефлексія в медичному спілкуванні.
18. Засоби впливу і прийоми переконання.
19. Засоби та прийоми привертання уваги.
20. Зовнішність, жести, голос, артистизм оратора.
21. Ідентифікація і рефлексія як механізми взаєморозуміння. Конгруентність і самоактуалізація особистості.
22. Інтерактивний як організація взаємодії.
23. Комунікативні якості особистості.
24. Комунікативні якості лікаря-психолога.
25. Конфлікти в медичних колективах. Конфлікт очікувань.
26. Конфліктна особистість та акцентуації характеру.
27. Культура педагогічного спілкування. Комунікативні якості педагога.
28. Культура спілкування як засіб запобігання конфліктів та розвитку міжособистісних стосунків.
29. Методи аргументації.
30. Методи дослідження спілкування.
31. Методи запобігання конфлікту.
32. Методи та прийоми творчого розв'язання конфлікту.
33. Механізми творчого спілкування.
34. Мистецтво компліменту.
35. Мистецтво полеміки.
36. Невербальне спілкування, міжособистісний простір, візуальний контакт, інтонація і тембр голосу, хода, постава, пози, міміка, мова жестів.
37. Невербальні засоби впливу на пацієнта.
38. Нереклексійне слухання: мінімізація відповідей.
39. Організація і проведення дискусій.
40. Основні види спілкування.
41. Основні правила ввічливості.
42. Основні правила спілкування лікаря та пацієнта
43. Основні функції спілкування лікаря –психолога.
44. Особистість і спілкування.
45. Особливості вибору стратегії поведінки в конфліктній ситуації.
46. Особливості спілкування в медичному колективі. Культура медичного спілкування.
47. Особливості функціонування комунікативного компоненту спілкування як обмін інформацією.
48. Перцептивний компонент як сприймання партнерами один одного.
49. Питання. Основні види питань: закриті, відкриті, риторичні, переломні, рефлексивні.
50. Правила конструктивної критики. Цілі критики. Предмет критики.
51. Прийоми і правила ефективного спілкування.
52. Прийоми ораторського мистецтва. Підготовка промови: структура, мета, ідея. Аналіз ситуації і аудиторії.
53. Принципи і правила переконання у суперечці. Застосування формально-логічних законів у суперечці.
54. Причини викривлення інформації.
55. Проблема професійного вигорання.

56. Проблема психофізіологічної сумісності.
57. Психологічна допомога і розвиток особистості партнера.
58. Рефлексійне слухання: з'ясування, перефразування, резюмування, емпатія у спілкуванні.
59. Рівні спілкування та їхня характеристика.
60. Самоствердження і самоактуалізація в спілкуванні.
61. Слухання як активний процес та його види.
62. Соціальна перцепція.
63. Соціальні і невербальні фактори атракції.
64. Соціально-психологічний і психологічний підходи до спілкування.
65. Спілкування в педагогічному колективі.
66. Спілкування в робочому колективі.
67. Спілкування в умовах клініки. Мета, суб'єкт, об'єкт і структура медичного спілкування.
68. Спілкування з батьками учнів.
69. Спілкування і розвиток особистості.
70. Спілкування лікаря з родичами пацієнта.
71. Спілкування лікаря та пацієнтів різних вікових груп.
72. Спілкування під час позакласної роботи.
73. Спілкування по телефону. Помилки телефонного спілкування.
74. Раціональне використання спілкування по телефону.
75. Прийоми ефективного телефонного спілкування.
76. Культура спілкування по телефону.
77. Спілкування та комунікація.
78. Спілкування у навчальному процесі.
79. Спілкування як об'єкт міждисциплінарних досліджень.
80. Способи вираження емоційних станів в спілкуванні.
81. Способи емоційних реакцій.
82. Сприймання і оцінка партнера і ситуації.
83. Статеві і вікові індивідуально-психологічні відмінності спілкування.
84. Стилі і моделі медичного спілкування.
85. Стилі і моделі педагогічного спілкування. Особливості стилів.
86. Стил, культура і художній зміст та форма мовлення. Мовленнєвий етикет.
87. Стратегія і стиль поведінки в конфліктній ситуації.
88. Структура конфлікту. Основні види конфлікту. Міжособистісні конфлікти.
89. Структура і зміст "Я - висловлювання".
90. Сутність і основні характеристики медичного спілкування.
91. Сутність і особливості педагогічного спілкування.
92. Сутність і природа спілкування.
93. Сутність і структура діалогічного спілкування. Види діалогу.
94. Сутність та природа міжособистісного конфлікту.
95. Техніки спілкування з конфліктними людьми.
96. Феномен каузальної атрибуції.
97. Формування атракції та комунікативних умінь.
98. Формування комунікативних якостей школярів (студентів).

99. Функції спілкування.
100. Часова структура спілкування.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Єщенко Т. Мовленнєва комунікація лікаря. Практикум з курсу за вибором для студентів. – Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2016. - 27 с.
2. Ляпичева, О. Л. Посібник до вивчення дисципліни «Основи теорії мовленнєвої комунікації» [Текст] / О. Л. Ляпичева. – Д. : РВВ ДНУ, 2016. – 44
3. Кайдалова Л. Г. Психологія спілкування : навч. Посіб. / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : НФаУ, 2018. 140 с.
4. Коноваленко, М. Ю. Теорія комунікації / В. А. Коноваленко, М. Ю. Коноваленко. К., 2012. -415 с.
5. Кононець М.О. Психологія конфлікту: комплекс навчально-методичного забезпечення підготовки бакалаврів всіх спеціальностей./ Кононець М.О. Укл.:– К., НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2017. 48 с.
6. Філоненко М. М. Психологія спілкування: підручник / М. М. Філоненко. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 224 с.

Додаткова:

1. Гірник А., Бобро А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. — К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2008.
2. Горбенко С.Л., Половинко В. Вплив конфлікту на соціально-психологічний клімат малої групи // Юридична психологія та педагогіка. – 2013. - №2(13). – С.62-66.
3. Кайдалова Л.Г., Пляка Л.В. Психологія спілкування: навчальний посібник.: НФаУ, 2011. - 132 с.
4. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування: навчальний посібник. – 2-ге вид., випр. та допов. / І. М. Цимбалюк. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 464 с.

15. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. <http://psylib.org.ua/books/andrg01/txt05.htm>
2. <http://lifeglobe.net/blogs/details?id=479>
3. http://soznaniye.at.ua/publ/teorija_lzhi/raspoznawanie_vranja_chast_1/2-1-0-4
4. <https://www.yakaboo.ua/psihologija-osobistosti-pidruchnik-moskalec-v-p.html>

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність: 225 «Медична психологія», які попередньо здобули ступінь молодшого бакалавра фахового молодшого бакалавра, (молодшого спеціаліста)	Рік підготовки
Змістових модулів - 1		2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання в тексті РП		Семестр
Загальна кількість годин – 90		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «магістр»	Лекції
		10 год.
		Практичні
		30 год.
		Самостійна робота
		50 год.
		Вид контролю:
Підсумковий контроль		

2. МЕТА, ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Метою навчальної дисципліни «Психологія спілкування» є розширення та поглиблення інтересу студентів до проблем спілкування, до осмислення як позитивних, так і негативних сторін розвитку комунікативного процесу, забезпечення їх знаннями про теоретико-методологічні засади “Психології спілкування” як науки, її місце в системі психологічних дисциплін; ознайомлення студентів з основними знаннями процесу спілкування в групі дозволить створювати оптимальний психологічний клімат в трудному колективі, вдосконалювати взаємовідносини між лікарями, а також між лікарем та пацієнтом. Оволодіння основними принципами та правилами ефективного спілкування, які дозволять встановлювати більш повний особистісний контакт з хворим, гармонізувати його відносини з оточуючими, оптимізувати його адаптацію до соціального середовища під час реабілітації. Цілісність і науковість запропонованого курсу забезпечує розгляд основних

закономірностей процесу спілкування, факторів успішної комунікації, основних законів соціальної перцепції, особливостей інтерацій та ознайомленням з ефективними прийомами спілкування лікаря та пацієнтів різних вікових груп й їх родичами.

Результати навчання

знати:

- концептуальні основи медичної психології, її завдання, предмет, об'єкт, розділи та напрямки;
- основи предметної галузі та розуміння професії;
- основні підходи в систематизації пацієнтів лікаря-медичного психолога;
- особливості структури сучасної вітчизняної системи охорони здоров'я та рівні надання допомоги населенню України;
- існуючі алгоритми та стандартні схеми медико-психологічної допомоги;
- сучасні заходи та засоби психодіагностики та медико-психологічної допомоги.

вміти:

- розв'язувати типові та складні задачі і проблеми у відповідній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;
- виявляти, аналізувати, формулювати та вирішувати проблеми, що визначені особливостями галузі;
- застосовувати набуті психологічні знання в практичних ситуаціях, визначених особливостями галузі знань – Охорона здоров'я;
- враховувати гендерні та вікові особливості пацієнта при обранні засобів та методів медичної і психологічної реабілітації;
- використовувати деонтологічні норми роботи лікаря з урахуванням гуманістичної складової, історичної спадщини та новітніх досягнень в галузі медицини;
- адекватно оцінювати вплив соціально-економічних та системно -ціннісних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї та українського соціуму в цілому;
- розуміти природу та сутність психіки людини; розрізняти свідомі та несвідомі форми прояву психіки людини за наявності хвороби;
- спостерігати, аналізувати, узагальнювати та систематизувати психологічні факти;
- використовувати методи психологічної діагностики;
- виявляти особливості вираження емоцій та розкривати їх зв'язок з іншими психічними процесами при лікуванні захворювань;
- адекватно оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Критерії оцінювання результатів навчання

- Правильність, повнота та обсяг знань, їх точність
- Якість відповіді студента (обґрунтування, грамотність, чіткість)
- Навички використання теоретичних знань та вмінь.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному практичному занятті за відповідною темою, кількістю балів за виконання індивідуального завдання та результату ПК. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Студент отримує позитивну оцінку, якщо він виконав усі види робіт, передбачених навчальною програмою з дисципліни, відвідав усі практичні заняття, визначені

тематичними планами, а за наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність і виконання індивідуального завдання – 80 балів та підсумковий контроль – 120 балів. Мінімальний пороговий рівень оцінки – 111 балів.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту, дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

Загальні:

ЗК 1 Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2 Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

ЗК 3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 8 Здатність до між особистісної взаємодії.

ЗК 9 Здатність працювати в команді.

ЗК 10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11 Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК12 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК 14 Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 15 Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

Спеціальні:

СК 1. Здатність до збирання та критично опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.

СК 2. Здатність узагальнювати інформацію щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.

СК 3. Здатність до формулювання повного функціонального діагнозу та/або діагностичного формулювання в т.ч. реєстр-синдрому з урахуванням оцінки фізичного, психічного розвитку, клінічного діагнозу та диференційної діагностики.

СК 4. Здатність до вибору оптимальних методів та проведення клінічної / психологічної діагностики пацієнта.

СК 5. Здатність до оцінювання результатів діагностики, лабораторних та інструментальних досліджень, проведення психологічного дослідження та аналізу, систематизації, оцінювання психометричних та психодіагностичних методик, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.

СК 6. Здатність до планування, організації та здійснення психологічного дослідження, використання валідного і надійного психодіагностичного інструментарію, аналізування та систематизації одержаних результатів, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій

СК 7. Здатність до визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання медико-психологічної допомоги, з урахуванням вікових, гендерних, культуральних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів.

СК 8. Здатність до здійснення медико-психологічних інтервенцій.

СК 9. Здатність до використання науково-верифікованих методів та технік, використання моно- і комбінованих схем комплексного лікування з застосуванням медикаментозної терапії.

СК 10. Здатність надання медико-психологічної допомоги.

СК 11. Здатність до діагностування невідкладних станів, визначення тактики і надання екстреної та невідкладної медичної допомоги.

СК 12. Здатність до практичного використання психологічного впливу та психотерапії.

СК 13. Здатність до проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності (медико-соціальної, військово-лікарської, психолого-психіатричної, судової, медико-педагогічної).

СК 14. Здатність до здійснення психоосвітньої роботи серед населення та медичних працівників.

СК 15. Здатність до здійснення психологічної реабілітації населення.

Результати навчання з дисципліни:

РН 1. Обирати та застосовувати надійний діагностичний та психодіагностичний інструментарій для здійснення медичних та психологічних інтервенцій.

РН 2. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження, критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки, представляти результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії.

РН 3. Визначати попередній клінічний/психологічний/патопсихологічний діагноз, функціональний стан, здійснювати диференційну діагностику у відповідності до сучасних класифікаторів захворювань.

РН 4. Здійснювати ідентифікацію, підготовку і виконання психологічного (медико-психологічного) втручання, яке необхідне для досягнення поставленої мети, використовуючи результати психодіагностики.

РН 5. Визначати принципи, тактику, характер лікування, реабілітації, медичної, психологічної, психоконсультаційної (психотерапевтичної), медико-психологічної допомоги.

РН 6. Розробляти моделі, стратегії й план дій щодо здійснення психологічних (медико-психологічних) втручань і надання послуг.

РН 7. Інтерпретувати та прогнозувати вплив лікування на перебіг хвороби/розладу з метою оптимізації програм медичної, психологічної та медико-психологічної допомоги.

РН 8. Визначати та вести контингент осіб, яким надається медична, психологічна та медико-психологічна допомога.

РН 9. Вести медичну документацію згідно вимог чинного законодавства та стандартів,

PH 10. Відшукувати необхідну інформацію у професійній та науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію, застосовувати її для вдосконалення медичної практики.

PH 11. Проводити обстеження та/або патопсихологічну діагностику з метою прогнозування результатів лікування та/або медико-психологічної (психологічної) допомоги на всіх її етапах.

PH 12. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології.

PH 13. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та проектів у сфері медичної психології.

PH 14. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проекти у сфері медичної психології, та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням наукових, економічних, правових, етичних та соціальних аспектів.

PH 15. Приймати ефективні рішення, у тому числі, в умовах невизначеності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Психологія спілкування.

Змістовий модуль 1. *Психологія спілкування.*

Тема 1. Предмет, завдання і методи психології спілкування. Спілкування як об'єкт міждисциплінарних досліджень: предмет теорії міжособистісного спілкування; аналітичні моделі; теоретичні напрямки. Закономірності спілкування та взаємодії людей. Соціально–психологічний, психологічний та філософський підходи до спілкування. Поняття спілкування. Потреба у спілкуванні. Сутність і природа спілкування. Формування спілкування у філогенезі. Предметно-практична діяльність як основа і передумова людського спілкування. Методи дослідження спілкування. Психодіагностика міжособистісних стосунків. Дослідження комунікативних здібностей та навичок особистості.

Тема 2. Особистість в контексті спілкування. Вплив спілкування на розвиток особистості. Спілкування та індивідуальні якості особистості. Визначення типу особистості, акцентуації характеру, темпераменту, смаків, звичок. Вплив статевих і вікових індивідуально-психологічних відмінностей на спілкування особистості. Конституційні типології Е.Кречмера і У.Шелдона. Взаємозв'язок особистості з соціумом. Соціальні відносини. Міжособистісні відносини. Спілкування - сприймання людьми одне одного. Вхідження особистості в групу. Інтеграція та дезінтеграція особистості в групі: причини та наслідки. Основні потреби, мотиви і цілі спілкування. Комунікативні якості особистості.

Тема 3. Розвиток спілкування в онтогенезі. Формування спілкування в онтогенезі. Головні рівні розвитку змісту потреби у спілкуванні дитини. Спілкування як основна потреба дитини. Афіліація як потреба в спілкуванні. Соціальна підтримка. Самотність. Атракція. Емоційна ізоляція. Схожість установок.

Тема 4. Структура і зміст спілкування. Трьохкомпонентна структура спілкування. Особливості функціонування комунікативного компоненту спілкування як обмін інформацією. Перцептивний компонент – сприймання партнерами один одного. Інтерактивний компонент – організація взаємодії, обмін діями. Анатомія діалогу. Суб'єкти спілкування. Основні позиції і ролі партнерів: соціальна, професійна, міжіндивідуальна та інші. Засоби спілкування. Трансактний аналіз Е.Берна. Рівні спілкування. Основні

маніпуляції та засоби захисту від них. Часова структура спілкування. Фази контакту. Спонування до спілкування. Сприймання і оцінка партнера і ситуації. Висловлення та інформування партнера.

Тема 5. Вербальна і невербальна комунікація. Поняття комунікації, її складові. Види комунікації: вербальна та невербальна. Поняття мови і мовлення. Внутрішнє мовлення. Діалогічне та монологічне мовлення. Мовлення і взаєморозуміння. Деннотація і коннотація. Полісемія, синонімія. Функції мовлення: емотивна, конативна. Особливості невербальної комунікації. Функції невербальних повідомлень. Основні канали невербальної комунікації. Кінесика. Міміка. Контакт очима. Поза. Жести. Такесика. Проксеміка. Акустичні засоби передачі невербальної інформації. Проблема інтерпретації невербальної поведінки. Психодіагностика особливостей вербального і невербального спілкування

Тема 6. Перцептивна та інтерактивна сторони спілкування. Соціальна перцепція. Феномен каузальної атрибуції. "Ефекти" сприйняття. Ефекти ореолу, новизни і первинності, стереотипізації, проєкції, хибної розшифровки. Догматична позиція в сприйманні. Візуальна психодіагностика. Основи фізіогноміки. Рука як джерело психологічної інформації. Аналіз особистісних структур. Виявлення цінностей і цілей, мотивів, прагнень та інтересів партнера. Невербальне спілкування. Міжособистісний простір. Візуальний контакт. Інтонація і тембр голосу. Хода, постава, пози, міміка, мова жестів. Види слухання. Слухання як активний процес. Причини викривлень інформації. Нерелекційне слухання: мінімізація відповідей. Релекційне слухання: з'ясування, перефразування, резюмування, емпатія у спілкуванні. Ідентифікація і рефлексія як механізми взаєморозуміння. Цілісне сприймання повідомлень.

Тема 7. Основні правила ефективного висловлювання та самовираження. Конгруентність і самоактуалізація особистості. Незалежність, автономність, унікальність індивідуальності. Віра в себе і довіра до «Я». Самоповага і методи підвищення самооцінки. Самоствердження і самоактуалізація в спілкуванні. Спонтанність і відкритість. Емоційна експресія і самовираження. Причини порушень емоційної експресії. Способи вираження емоційних станів. Засоби експресії. Структура і зміст "Я - висловлювання". Правила конструктивної критики. Цілі критики. Предмет критики. Форма висловлень. Активізація "Я - іншого". Елективний зворотній зв'язок: способи емоційних реакцій.

Тема 8. Труднощі та бар'єри спілкування. Причини виникнення труднощів у спілкуванні. Труднощі спілкування (порушення спілкування і комунікативні бар'єри, залежність труднощів від віку особи). Сором'язливість як специфічна складність міжособистісного спілкування. Самотність. Типи самотності, принципи та причини хронічного відчуття самотності. Аутистичність і відчуженність. Аномія. Комплексні труднощі в спілкуванні. Акцентуації характеру і дефекти спілкування. Ригідність і тривожність як фактори спілкування. Деструктивне спілкування: брехня, егоїзм, тощо. Агресивно-конфліктна взаємодія. Джерела агресивності. Закономірності агресивної поведінки. Інструментальна агресія. Іntenціональна агресія. Криміногенне спілкування.

Тема 9. Конфліктне спілкування. Поняття конфлікту. Психологічні засади виникнення конфліктів. Типи конфліктів. Стадії розвитку конфлікту. Сторони конфлікту. Об'єкт конфлікту. Деструктивний та конструктивний конфлікт. Особливості поведінки в конфліктній ситуації. Соціальні дилеми. Вирішення соціальних дилем. Психодіагностика рівня конфліктності.

Тема 10. Психологічні засади керування конфліктом. Основні стилі поведінки при розв'язанні конфліктів: стиль ухилення, стиль пристосування, стиль компромісу. Маніпулятивний конфлікт. Основні типи маніпуляції: диктатор, калькулятор, прилипала, хуліган, гарний хлопець, суддя, захисник. Основні причини маніпуляцій людьми. Основні відмінності між маніпулятором та актуалізатором. Правила подолання в собі маніпуляцій. Актуалізаторський конфлікт. Етапи подолання конфлікту. Рекомендації щодо подолання конфлікту. Структурні методи подолання конфлікту. Методи та прийоми творчого розв'язання конфліктів.

Тема 11. Ділове спілкування та форми обговорення ділових проблем. Поняття ділового спілкування. Технологія і практика ділового спілкування. Форми ділового спілкування. Ділова бесіда як основна форма ділового спілкування. Ділова розмова по телефону. Правила етикету ділової телефонної розмови. Помилки телефонного спілкування. Рациональне користування телефоном. Підготовка і планування розмов. Прийоми ефективного телефонного спілкування. Переговори. Публічні виступи. Ділова доповідь. Мовленнєвий етикет. Стиль, культура і художній зміст та форма мовлення. Етика ділового спілкування та манера поведінки. Діловий етикет і професійна етика. Культура ділового спілкування в міжнародному аспекті. Адекватні форми передачі інформації. Зовнішність, жести, голос, артистизм оратора.

Тема 12. Спілкування у сфері управління та педагогічне спілкування. Поняття «управлінське спілкування». Способи ділового спілкування у керівництві. Вміння давати розпорядження, накази, вказівки. Умови добровільного виконання наказів. Отримання зворотньої інформації. Контроль і оцінка. Конструктивне покарання і заохочення. Сумісність людей. Взаємовідносини керівника та підлеглого. Атмосфера і емоційний фон. Підготовка і правила проведення продуктивних нарад. Збори. Дискусія. Колектив як об'єкт управління та ділового спілкування.

Характеристика педагогічного спілкування. Спілкування в навчальному процесі. Характеристика педагогічного спілкування. Структурні компоненти педагогічного спілкування. Комунікативні бар'єри в процесі педагогічного спілкування. Основні стилі педагогічного спілкування: авторитарний, демократичний, ліберальний. Прийоми ораторського мистецтва. Підготовка промови: структура, мета, ідея. Аналіз ситуації і аудиторії. Прийоми привертання уваги. Засоби впливу і прийоми переконання.

Тема 13. Сутність, структура та основні особливості медичного спілкування. Сутність і основні характеристики медичного спілкування. Мета, суб'єкт, об'єкт і структура медичного спілкування. Професійна придатність до медичної діяльності. Комунікативні якості лікаря. Культура медичного спілкування. Ефективність психологічного контакту з пацієнтом. Емпатія та рефлексія в медичному спілкуванні.

Тема 14. Лікар і пацієнт: психологічні особливості взаємодії. Особливості ставлення до хвороби пацієнтів різного віку. Врахування вікових, гендерних та індивідуально-психологічних особливостей пацієнтів. Особливості спілкування лікарів та пацієнтів із різним темпераментом. Спілкування лікаря з родичами пацієнта. Правила поведінки лікаря при прийомі хворого в кабінеті. Особливості першої зустрічі лікаря з хворим. Катартичні бесіди лікаря з хворими. Психологічні аспекти виписування рецепта. Спілкування лікаря та хворого в стаціонарі. Особливості ставлення до хвороби пацієнтів різного віку. Мистецтво збору анамнезу. Психологічний вплив лікарняного режиму на хворого. Спілкування лікаря з родичами пацієнта. Реакції батьків на хворобу дітей.

Психодіагностика комунікативної культури медика.

Тема 15. Медичне спілкування та манера поведінки лікаря. Спілкування та манера поведінки лікаря. Поняття «етики медичного спілкування». Спілкування лікаря в колективі. Гідність і толерантність як принцип культури медичного працівника. Терпіння, витривалість. Довір'я і розуміння. Гуманізація спілкування. Обмін духовним потенціалом при спілкуванні лікаря та хворого. Значення паралінгвістичної та екстрасенсорної системи у спілкуванні з хворим. Поняття ятрогенного захворювання. Причини, шляхи запобігання ятрогеній. Значення слова лікаря з надією на видужання хворого.

Тема 16 Загальні етичні принципи і правила спілкування. Етика спілкування як прояв культури почуттів. Правила етикету. Толерантність як принцип ділового спілкування. Моральні еталони і зразки поведінки. Спілкування і манера поведінки. Взаємини між співробітниками. Форма звертання. Спілкування з іноземними партнерами.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	всього	л	п	с.р.
Модуль 1. Психологія спілкування				
<i>Змістовий модуль 1. Психологія спілкування</i>				
1. Предмет, завдання і методи психології спілкування.	6	2	2	4
2. Особистість в контексті спілкування.	6		2	2
3. Розвиток спілкування в онтогенезі.	6		2	4
4. Структура і зміст спілкування.	6		2	4
5. Вербальна і невербальна комунікація	6	2	2	4
6. Перцептивна та інтерактивна сторони спілкування.	8		2	4
7. Основні правила ефективного висловлювання та самовираження.	6		2	4
8. Труднощі і бар'єри спілкування.	6	2	2	4
9. Конфліктне спілкування.	6		4	
10. Психологічні засади керування конфліктом.	8		2	4
11. Ділове спілкування та форми обговорення ділових проблем.	6	2	2	4
12. Спілкування у сфері управління та педагогічне спілкування.	6		2	2
13. Сутність, структура та основні особливості медичного спілкування.	6	2	2	2
14. Лікар і пацієнт: особливості взаємодії			2	
15. Медичне спілкування і манери поведінки лікаря.	8		2	2
16. Загальні етичні принципи і правила спілкування. Підсумковий контроль	2		2	2

ВСЬОГО ГОДИН:	90	10	30	50
----------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ п.п	Тема	К-ть годин
1.	Предмет, завдання і методи психології спілкування. Особистість в контексті спілкування. Розвиток спілкування в онтогенезі. Структура і зміст спілкування.	2
2.	Вербальна і невербальна комунікація. Перцептивна та інтерактивна сторони спілкування. Основні правила ефективного висловлювання та самовираження.	2
3.	Труднощі і бар'єри спілкування. Конфліктне спілкування. Психологічні засади керування конфліктом.	2
4.	Ділове спілкування та форми обговорення ділових проблем. Спілкування у сфері управління та педагогічне спілкування.	2
5.	Сутність, структура та основні особливості медичного спілкування. Медичне спілкування і манери поведінки лікаря. Лікар і пацієнт: особливості взаємодії.	2
	ВСЬОГО ГОДИН:	10

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Згідно робочої програми навчальної дисципліни «Психологія спілкування» семінарські заняття не заплановані.

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п.п.	Тема	К-ть годин
1.	Предмет, завдання і методи психології спілкування.	2
2.	Особистість в контексті спілкування.	2
3.	Розвиток спілкування в онтогенезі.	2
4.	Структура і зміст спілкування.	2
5.	Вербальна і невербальна комунікація.	2
6.	Перцептивна та інтерактивна сторони спілкування.	2
7.	Основні правила ефективного висловлювання та самовираження.	2
8.	Труднощі й бар'єри спілкування.	2
9.	Конфліктне спілкування.	2
10.	Психологічні засади керування конфліктом.	2
11.	Ділове спілкування та форми обговорення ділових проблем.	2
12.	Спілкування у сфері управління та педагогічне спілкування.	2
13.	Сутність, структура та основні особливості медичного спілкування.	2
14.	Лікар і пацієнт: особливості взаємодії. Медичне спілкування і манери поведінки лікаря. Загальні етичні принципи і правила спілкування.	2

15.	Підсумковий контроль	2
	ВСЬОГО ГОДИН:	30

8. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно робочої програми навчальної дисципліни «Психологія спілкування» лабораторні заняття не заплановані.

9. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п.п.	Тема	К-ть годин
1.	Предмет, завдання і методи психології спілкування.	2
2.	Особистість в контексті спілкування.	2
3.	Розвиток спілкування в онтогенезі.	4
4.	Структура і зміст спілкування.	2
5.	Вербальна і невербальна комунікація.	4
6.	Перцептивна та інтерактивна сторони спілкування.	4
7.	Основні правила ефективного висловлювання та самовираження.	4
8.	Труднощі й бар'єри спілкування.	4
9.	Конфліктне спілкування.	4
10.	Психологічні засади керування конфліктом.	4
11.	Ділове спілкування та форми обговорення ділових проблем.	4
12.	Спілкування у сфері управління та педагогічне спілкування.	4
13.	Сутність, структура та основні особливості медичного спілкування.	4
14.	Медичне спілкування і манери поведінки лікаря.	4
	ВСЬОГО ГОДИН:	50

10. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі - ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вид ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ - підготовка повідомлення або написання повідомлення-відповіді (на основі опрацювання першоджерел) на одне із запропонованих запитань чи завдань:

1. Більшість вітчизняних дослідників розмежовують поняття «спілкування» та «комунікація», а який смисл Ви вкладаєте в ці поняття, та чи є вони для вас тотожними?
2. Виберіть особу, з якою ви часто спілкуєтеся і спробуйте розкрити особливості її комунікативної сфери. Напишіть про це невеликий твір.
3. Виведіть основні психологічні причини і види конфліктів. Перерахуйте найбільш типові для Вас конфліктогени спілкування, на які Ви найбільш боляче реагуєте. Прослідкуйте, чи є між ними зв'язок, і якщо є, то який.
4. Визначте та проілюструйте прикладами позицію викладача щодо студента: розуміння, визнання, прийняття.
5. Відомо, що на етапі початкового оволодіння мовою дитина, намагаючись задовольнити власні потреби, вимовляє певні слова, але слів не вистачає. Що приходить їй на допомогу? Проілюструйте прикладами.
6. Дайте відповідь з погляду філософії, що таке спілкування, його роль в житті людини. Проілюструйте прикладами з історії людства розуміння процесу спілкування для життя суспільства.
7. Дайте тлумачення невербальної поведінки людини в такому прикладі. Людина сидить під час бесіди схрестивши руки на грудях, заложивши ногу на ногу. Долонь не було видно майже зовсім. Погляд зустрічається з співбесідником 1/3 часу. Відповіді супроводжуються потиранням повіки та дотиком до носа.
8. Довести, що педагогічна діяльність викладача має творчий характер. Особливості педагогічної творчості.
9. Згадайте три випадки, коли Ви допомогли комусь вирішити проблему за допомогою спілкування.
10. Наведемо ситуацію: «Читаючи будь-яку книгу, ми спілкуємося з автором цієї книги, навіть не знаючи його, не бачачи, не контактуючи з ним отримуємо інформацію». Чи відбувається при цьому процес комунікації? Який вид спілкування проявляється при цьому?
11. Наведіть приклад конфлікту з зазначенням всіх його основних елементів та фаз. Визначте, на якій фазі розвитку знаходиться описаний вами конфлікт, тип конфлікту і варіанти його типології.
12. Наведіть психологічні особливості проведення бесіди лікаря та пацієнта на різних етапах лікувально-діагностичного процесу.
13. Напишіть твір-есе «Мої конфліктогени спілкування».
14. Напишіть твір-есе «Спілкування як потреба життя».
15. Напишіть твір-опис на тему: «Роль психологічних особливостей особистості лікаря в лікувальній взаємодії»
16. Напишіть текст рекламного оголошення про курси, на яких навчають мовленнєвій комунікації (вказіть, що саме тут буде вивчатися та яку користь це може принести в житті). Виберіть найбільш вдалий варіант реклами.
17. Опишіть будь-який конфлікт, який був у вашому житті, визначте в ньому елементи формули конфлікту і зобразіть карту конфлікту. Намагайтесь проаналізувати, які тактики поведінки використовуються учасниками конфлікту, і відповідно, чи можна вирішити такий конфлікт. Які методи для конструктивного вирішення Ви запропонуєте?

18. Опишіть психологічні основи спілкування в лікувально-діагностичному закладі.
19. Опишіть як відбувається спілкування на соціальних рівнях: «індивід-індивід», «індивід-група», «група-соціум». Проілюструйте прикладами.
20. Охарактеризуйте комунікативну компетентність лікаря та її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії з пацієнтом.
21. Підтвердіть або ж спростуйте твердження про те, що індивід трансформується у особистість через спілкування з собі подібними.
22. Поясніть в чому подібність та відмінність людської мови та «мови» тварин. Наведіть вагомі докази того, що мовленнєва діяльність властива лише людині.
23. Поясніть з позиції проксемики поведінку людей в ситуації: «Ви заходите в громадський транспорт в час-пік, багато людей, тісно, люди стоять близько один до одного, тримають малу дистанцію між собою. Дехто відхиляється, відвертається в інший бік, дивиться постійно у вікно, інший читає газету, книгу, хтось слухає музику, все це задля того, щоб уникнути прямого небажаного контакту».
24. Поясніть як Ви розумієте філософське значення висловів: «Мислити образно», «Краще один раз побачити ніж один раз почути» (Леонардо да Вінчі), «Скажи щось, щоб я тебе побачив» (Сократ).
25. Розкрийте та опишіть основні функції спілкування, їх взаємовплив та взаємозалежність. Проілюструйте прикладами.
26. Спостерігаючи за власним життям і життям інших, визначте можливий вплив вміння спілкуватися на становлення людини як особистості та фахівця. Проілюструйте прикладами цю залежність (кореляцію).
27. Спостерігаючи по телевізору політичні промови сучасних політиків, визначте як вони відрізняються від інших форм спілкування, своєю емоційністю, чіткістю, насиченістю, дієвістю. Проілюструйте прикладами відмінність однієї політичної промови від іншої. В чому тут криється таємниця успішності чи не успішності промови, на вашу думку?
28. У чому специфіка педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу у порівнянні з діяльністю шкільного вчителя?
29. У чому суть суб'єкт-об'єктних стосунків між викладачем та студентом? Чому дуже шкідливе безособове ставлення викладача до студента?
30. Уявіть, що Ви вперше виступаєте перед дитячою аудиторією. Ви старанно підготували свій виступ, написавши детально конспект, і читаєте його як лекцію. Але дитячв аудиторія абсолютно не слухає Вас: посилюється гамір, діти повністю втратили інтерес до того, що ви читаєте. Що краще зробити — «навести порядок» і продовжувати читати свій чудово написаний конспект чи спробувати перейти до живого слова?
31. Чи має спілкування особливо велике значення в онтогенетичному розвитку дитини? Чи свідчить це твердження про те, що потреба у спілкуванні не є природженою?
32. Що більш інформативніше скаже про людину вияв її вербальних чи невербальних засобів? Дайте пояснення висловам: «Тремтить як осиний листок», «Зціпив зуби», «Дивиться як кіт на сметану», «Живуть як собака з кішкою», «Ховає очі». Які емоції передає «мова тіла»?
33. Як Ви можете пояснити з погляду процесу спілкування виникнення у людей відчаю, нудьги та навіть депресії?
34. Як Ви поясните феномен Мауглі або Робінзона Крузо з погляду процесу комунікації?

35. Як можна проінтерпретувати дані жести як відкриті чи закриті: людина при діловій розмові - піджак розстібнутий, ноги розпрямлені, руки не схрещені перед собою, вільно сидить на стільці, погляд вперед, присутній візуальний контакт.
36. Як проявляються основні функції спілкування в системі «лікар-пацієнт». Проілюструйте прикладами.
37. Яке процентне співвідношення між вербальними та невербальними засобами спілкування, якщо взяти весь процес комунікації за 100 %? Поясніть це з позиції свідомого та несвідомого проявів спілкування.
38. Який вид запитань варто поставити при бесіді з іншою людиною, з метою викликати нові запитання і вказати на невирішені проблеми або забезпечити підтримку вашої позиції з шляхом мовчазного схвалення?
39. Які можуть виникати конфлікти між особами, що задіяні в лікувально-діагностичному процесі? Способи їх вирішення та попередження конфліктів. Проілюструйте прикладами.
40. Які невербальні сигнали з числа наведених нижче слід визнати конфліктогенними, а які синтонними: дивитися на годинник, перебирати папірці на столі, присуватися ближче до співбесідника, набирати повітря у легені для заперечення, дивитися в очі?
41. Які психологічні засоби, методи та прийоми підвищують ефективність педагогічного спілкування зі студентською аудиторією під час лекцій, семінарських занять та іспитів?
42. Які стилі педагогічного спілкування є найбільш оптимальними щодо розв'язання завдання його професійної підготовки? Доведіть свою думку.
43. Які стратегії поведінки в конфлікті ви знаєте? Визначте стратегію поведінки, яка вам імпонує найбільше і обґрунтуйте свою відповідь.
44. Яку поведінку можна очікувати від людини в інтимну зону якої різко втрутилася інша людина без її дозволу? Чи зможете Ви навести приклади професій, представникам яких дозволено втручатися в інтимну зону іншої людини? І професії, які використовують недозволені методи втручання в інтимну зону іншої людини, з певною метою?

Питання для самостійної роботи:

1. В зв'язку з чим виникає і в чому полягає проблема точності міжособистісної перцепції?
2. В чому полягає "буферний ефект соціальної підтримки"?
3. В чому полягає фундаментальна помилка каузальної атрибуції?
4. В чому полягають особливості діалогічного спілкування? Розкрийте його творчу функцію.
5. Визначте роль соціальної рефлексії у соціальній перцепції. Покажіть відмінності загальнопсихологічного поняття "рефлексія" і його соціально-психологічного тлумачення як соціальної рефлексії.
6. Визначте умови, що спричиняють фундаментальну помилку каузальної атрибуції.
7. Дайте визначення поняттю "соціальна перцепція". Розкрийте його зміст, покажіть багатофункціональність цього процесу.
8. Дайте визначення суб'єктові перцептивного процесу. Які його особливості впливають на адекватність сприйняття?
9. Дайте характеристику міжособистісному спілкуванню.
10. Дайте характеристику процесу соціальної перцепції в ситуації діалогічної взаємодії.
11. Дайте характеристику стереотипізації як ефекту міжособистісного сприйняття.
12. Наведіть приклади, в яких розкривається людинотворча функція спілкування.
13. Наведіть приклади, де маніпуляція є необхідною складовою життєдіяльності людини.

14. Назвіть і розкрийте основні принципи теорії спілкування Б.Ф. Ломова.
15. Назвіть найбільш відомі Вам теорії типологій особистості. Покажіть їх зв'язок з дослідженнями зовнішніх ознак особистості.
16. Покажіть зв'язок афіліації з соціальною підтримкою.
17. Покажіть значення для теорії спілкування експерименту зі сліпоглухонімими дітьми Загорської школи-інтернату.
18. Покажіть особливості процесу соціальної перцепції в ситуації рольової взаємодії.
19. Покажіть роль комунікативно-зв'язуючої функції спілкування в процесі антропосоціогенезу.
20. Покажіть, як досліджується в теоріях атрибуції проблема спостерігач-учасник".
21. Покажіть, як рівень культури суб'єкта впливає на його перцептивні здібності.
22. Покажіть, як співвідносяться поняття "самотність", "емоційна ізоляція" і "соціальна ізоляція".
23. Розкрийте етапи формування потреби в спілкуванні в процесі онтогенезу. Чому без спілкування з дорослим не може відбуватись соціалізація особистості?
24. Розкрийте зміст феномену "психологічне непідтвердження".
25. Розкрийте значення вікових і статевих особливостей особистості суб'єкта перцепції, які впливають на адекватність його сприйняття.
26. Розкрийте сутність "ефекту ореолу" і покажіть фактори, що впливають на цей ефект.
27. Розшифруйте вислів: „перцептивні гачки" с соціальним шифром об'єкта соціальної перцепції".
28. Чи можна розвинути перцептивні здібності за допомогою тренінгу?
29. Чим відрізняється соціально-психологічний аспект дослідження спілкування від загальнопсихологічного?
30. Чому, визначаючи структуру спілкування, необхідно виділяти аспект, в якому вона розглядається? Наведіть приклади відомих Вам класифікацій структури спілкування.
31. Чому, на вашу думку, розвиток знань з фізіогноміки, френології, хіромантії, графології, астрології загальмувався? Яке значення ці сфери знань мають для розвитку психології індивідуальних відмінностей?
32. Що таке афіліація? Покажіть значення цього явища для людини.
33. Що таке "стереотип очікування"? Покажіть позитивні і негативні його сторони в ситуації педагогічного процесу.
34. Що таке візуальна психодіагностика? Покажіть її практичне значення. Чи використовуєте Ви в своїй практиці яку-небудь із технік візуальної психодіагностики?
35. Що таке каузальна атрибуція? Розкрийте зміст цього феномену.
36. Що таке монологічне спілкування, імператив і маніпуляція?
37. Що таке фізіогноміка? Назвіть видатних вчених, які причетні до такого роду знань. Яке місце посідає фізіогноміка в теорії соціальної перцепції?
38. Як Ви розумієте зв'язок "соціальної позиції" і "соціальної ролі" в спілкуванні? Чи впливає цей зв'язок на зміст спілкування?
39. Як співвідносяться поняття "спілкування" і "суспільні відносини"? Які точки зору Вам відомі з цього приводу?
40. Яке значення для людини має рольове спілкування?

41. Яке значення для поглиблення знань про спілкування мала дискусія з приводу співвідношення понять "діяльність" і "спілкування"? Наведіть аргументи різних поглядів на це співвідношення.
42. Яке значення має поняття "сукупний суб'єкт" для аналізу спілкування?
43. Який зміст Ви вкладаєте у вислів, що об'єкт соціальної перцепції є автором повідомлення, яке інтерпретується спостерігачем?
44. Які Ви знаєте значення поняття "ідентифікація"? Що означає "зрозуміти людину"?
45. Які Ви знаєте способи каузальної атрибуції?
46. Які ефекти сприйняття виникають в ситуації першого враження про людину?
47. Яку роль в життєдіяльності людей відіграє ритуальне спілкування? Наведіть приклади.

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання дисципліни застосовуються наступні методи навчання:

- За домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- В залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмінь та навичок, перевірки й оцінки знань, а також
- усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;
- бліц-опитування;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- реферативні виступи;
- тестування в письмовій формі;
- виконання письмових завдань тощо.

12. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ, РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ОЦІНЮВАННЯ

Усний, письмовий, тестовий контроль.

1. Поточний контроль - відвідування занять, відповіді за темами, виконання самостійної роботи.
2. Форма підсумкового контролю: **підсумковий контроль (ПК)**.

Підсумковий контроль передбачає визначення рівня сформованих знань і навичок. Його проводять по завершенню вивчення дисципліни "Психологія спілкування". Він включає контроль теоретичної та практичної підготовки.

До кінцевого контролю з дисципліни допускаються студенти при умові **відвідування не менше 75% навчальних аудиторних занять** (лекцій, практичних занять) із всією накопиченою сумою балів впродовж вивчення дисципліни "Психологія спілкування".

У випадку, якщо студент відвідав **менше, ніж 75%** (пропусків у студента **більше 25% занять**) навчальних аудиторних занять, то він вважається таким, який не виконав навчальну програму й навчальний план з дисципліни, а отож має право повторно вивчати дисципліну (*Додаток 2 положення № 782 наказу від 30.09.2019р.*).

Оцінка результатів складання підсумкового контролю дисципліни "Психологія спілкування" здійснюється за 200 бальною системою контролю знань, прийнятого в університеті та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях.

Форма проведення підсумкового контролю (ПК) визначається навчальною робочою програмою з дисципліни "Психологія спілкування".

При встановленні оцінки за дисципліну враховують накопичену студентом кількість балів за поточне навчання (максимальна кількість балів 80) та результат складання ПК у балах (максимальна кількість балів 120).

Студент складає ПК з тією кількістю балів, яку він накопичив впродовж поточного навчання. Зарахування кредиту за вивчену дисципліну здійснюється при умові накопичення загальної кількості отриманих студентом балів, що має бути не меншою за мінімальну, яка визначена робочою навчальною програмою з дисципліни і відповідає мінімальному значенню оцінки E, а отже, складає 111 балів.

До ПК з дисципліни «Психологія спілкування» входять тести формату Крок -1.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність і ПМК – 200 балів.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми. Студент повинен отримати *оцінку з кожної теми*. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі.

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість оцінюваних практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 1 90/3	1	14	5	4	3	0	10	111

Оцінювання індивідуальних завдань студента

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів (доповідь написаного реферату, презентація тощо), яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті від 1 до 10 балів.

ЗАГАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЯ 1 (ДИСЦИПЛІНИ)

Поточна успішність максимальна – 80 б. Тем практичних занять – 14	Сума	Підсумковий контроль
Змістовий модуль 1 – 14 тем 1 тема – 5 балів Разом – 70 балів	70	
Індивідуальна (самостійна) робота	10	

Разом за поточне навчання	80	
Підсумковий контроль		120
РАЗОМ сума балів		200

Оцінювання знань із дисципліни проводять за відповідною шкалою ECTS:

Оценка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
170-200	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
155-169	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
140-154		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
125-139	Задовільно	D	Задовільно (непагане, але зі значною кількістю недоліків)
111-124		E	Достатньо (виконання задовільняє мінімальним критеріям)
60-110	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-59		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Рекомендована література
2. Мультимедійний лекційний матеріал.
3. Перелік питань та завдань для поточного і проміжного контролю знань з дисципліни:
  1. Адекватні форми передачі інформації.
  2. Взаємодія, діалог, спілкування як універсальні категорії наукової картини світу.
  3. Види логічних помилок.
  4. Види словесних впливів на учнів.
  5. Види словесних психотерапевтичних впливів на пацієнта.
  6. Виявлення цінностей і цілей, мотивів, прагнень і інтересів партнера.
  7. Візуальна психодіагностика.
  8. Врахування вікових, гендерних та індивідуально-психологічних особливостей пацієнтів.
  9. Гуманістична і особистісна спрямованість лікаря.
  10. Демонстрація симпатії і довір'я.
  11. Діагностика невербальних проявів пацієнтів.
  12. Діалог, основні позиції і ролі партнерів: соціальна, професійна, міжіндивідуальна. Засоби спілкування.
  13. Емоційна експресія і самовираження. Причини порушень емоційної експресії.
  14. "Ефекти" сприйняття, ефекти ореолу, новизни і первинності, стереотипізації, проєкції, хибної розшифровки.
  15. Емоційний контакт. Емоційні конфлікти.
  16. Примітивні міжособистісні реакції.

17. Емпатія та рефлексія в медичному спілкуванні.
18. Засоби впливу і прийоми переконання.
19. Засоби та прийоми привертання уваги.
20. Зовнішність, жести, голос, артистизм оратора.
21. Ідентифікація і рефлексія як механізми взаєморозуміння. Конгруентність і самоактуалізація особистості.
22. Інтерактивний як організація взаємодії.
23. Комунікативні якості особистості.
24. Комунікативні якості лікаря-психолога.
25. Конфлікти в медичних колективах. Конфлікт очікувань.
26. Конфліктна особистість та акцентуації характеру.
27. Культура педагогічного спілкування. Комунікативні якості педагога.
28. Культура спілкування як засіб запобігання конфліктів та розвитку міжособистісних стосунків.
29. Методи аргументації.
30. Методи дослідження спілкування.
31. Методи запобігання конфлікту.
32. Методи та прийоми творчого розв'язання конфлікту.
33. Механізми творчого спілкування.
34. Мистецтво компліменту.
35. Мистецтво полеміки.
36. Невербальне спілкування, міжособистісний простір, візуальний контакт, інтонація і тембр голосу, хода, постава, пози, міміка, мова жестів.
37. Невербальні засоби впливу на пацієнта.
38. Нереклексійне слухання: мінімізація відповідей.
39. Організація і проведення дискусій.
40. Основні види спілкування.
41. Основні правила ввічливості.
42. Основні правила спілкування лікаря та пацієнта
43. Основні функції спілкування лікаря –психолога.
44. Особистість і спілкування.
45. Особливості вибору стратегії поведінки в конфліктній ситуації.
46. Особливості спілкування в медичному колективі. Культура медичного спілкування.
47. Особливості функціонування комунікативного компоненту спілкування як обмін інформацією.
48. Перцептивний компонент як сприймання партнерами один одного.
49. Питання. Основні види питань: закриті, відкриті, риторичні, переломні, рефлексивні.
50. Правила конструктивної критики. Цілі критики. Предмет критики.
51. Прийоми і правила ефективного спілкування.
52. Прийоми ораторського мистецтва. Підготовка промови: структура, мета, ідея. Аналіз ситуації і аудиторії.
53. Принципи і правила переконання у суперечці. Застосування формально-логічних законів у суперечці.
54. Причини викривлення інформації.
55. Проблема професійного вигорання.

56. Проблема психофізіологічної сумісності.
57. Психологічна допомога і розвиток особистості партнера.
58. Рефлексійне слухання: з'ясування, перефразування, резюмування, емпатія у спілкуванні.
59. Рівні спілкування та їхня характеристика.
60. Самоствердження і самоактуалізація в спілкуванні.
61. Слухання як активний процес та його види.
62. Соціальна перцепція.
63. Соціальні і невербальні фактори атракції.
64. Соціально-психологічний і психологічний підходи до спілкування.
65. Спілкування в педагогічному колективі.
66. Спілкування в робочому колективі.
67. Спілкування в умовах клініки. Мета, суб'єкт, об'єкт і структура медичного спілкування.
68. Спілкування з батьками учнів.
69. Спілкування і розвиток особистості.
70. Спілкування лікаря з родичами пацієнта.
71. Спілкування лікаря та пацієнтів різних вікових груп.
72. Спілкування під час позакласної роботи.
73. Спілкування по телефону. Помилки телефонного спілкування.
74. Раціональне використання спілкування по телефону.
75. Прийоми ефективного телефонного спілкування.
76. Культура спілкування по телефону.
77. Спілкування та комунікація.
78. Спілкування у навчальному процесі.
79. Спілкування як об'єкт міждисциплінарних досліджень.
80. Способи вираження емоційних станів в спілкуванні.
81. Способи емоційних реакцій.
82. Сприймання і оцінка партнера і ситуації.
83. Статеві і вікові індивідуально-психологічні відмінності спілкування.
84. Стилі і моделі медичного спілкування.
85. Стилі і моделі педагогічного спілкування. Особливості стилів.
86. Спільна культура і художній зміст та форма мовлення. Мовленнєвий етикет.
87. Стратегія і стиль поведінки в конфліктній ситуації.
88. Структура конфлікту. Основні види конфлікту. Міжособистісні конфлікти.
89. Структура і зміст "Я - висловлювання".
90. Сутність і основні характеристики медичного спілкування.
91. Сутність і особливості педагогічного спілкування.
92. Сутність і природа спілкування.
93. Сутність і структура діалогічного спілкування. Види діалогу.
94. Сутність та природа міжособистісного конфлікту.
95. Техніки спілкування з конфліктними людьми.
96. Феномен каузальної атрибуції.
97. Формування атракції та комунікативних умінь.
98. Формування комунікативних якостей школярів (студентів).

99. Функції спілкування.
100. Часова структура спілкування.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Єщенко Т. Мовленнєва комунікація лікаря. Практикум з курсу за вибором для студентів. – Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2016. - 27 с.
2. Ляпічева, О. Л. Посібник до вивчення дисципліни «Основи теорії мовленнєвої комунікації» [Текст] / О. Л. Ляпічева. – Д. : РВВ ДНУ, 2016. – 44
3. Кайдалова Л. Г. Психологія спілкування : навч. Посіб. / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : НФаУ, 2018. 140 с.
4. Коноваленко, М. Ю. Теорія комунікації / В. А. Коноваленко, М. Ю. Коноваленко. К., 2012. -415 с.
5. Кононець М.О. Психологія конфлікту: комплекс навчально-методичного забезпечення підготовки бакалаврів всіх спеціальностей./ Кононець М.О. Укл.:– К., НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2017. 48 с.
6. Філоненко М. М. Психологія спілкування: підручник / М. М. Філоненко. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 224 с.

Додаткова:

1. Гірник А., Бобро А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. — К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2008.
2. Горбенко С.Л., Половинко В. Вплив конфлікту на соціально-психологічний клімат малої групи // Юридична психологія та педагогіка. – 2013. - №2(13). – С.62-66.
3. Кайдалова Л.Г., Пляка Л.В. Психологія спілкування: навчальний посібник.: НФаУ, 2011. - 132 с.
4. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування: навчальний посібник. – 2-ге вид., випр. та допов. / І. М. Цимбалюк. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 464 с.

15. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. <http://psylib.org.ua/books/andrg01/txt05.htm>
2. <http://lifeglobe.net/blogs/details?id=479>
3. http://soznaniye.at.ua/publ/teorija_lzhi/raspoznavanie_vranja_chast_1/2-1-0-4
4. <https://www.yakaboo.ua/psihologija-osobistosti-pidruchnik-moskalec-v-p.html>